Број 201. У Новом Саду, у понедељак 12. септембра 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот на четврт године 8 круна 75 пот.
За остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, за целу годину 4 круне а за стране земље годишње 6 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,
Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Криза.

„Ово стање већ не може дуго трајати“ рекао је краљ прошле суботе вођама мађарске опозиције. И мора се признати, да је краљ са своје стране учинио што је год могао, да се ствар реши. Мађарској опозицији остаје да попусти или прекине.

Краљ не попушта, то је јасно. Оно што држи да је његово право и право Аустрије, то је врло одлучно истакао. И истакао војене терете, који се морају изгласати, и који ће бити по свој прилици огромни. И истакао је нов обранбени закон, који треба да уведе двогодишње службовање О војсци је главна реч. Јединство команде, даље наоружање и што више војника. Јер увести двогодишње службовање, значи: на место три године држати у касарнама само две године војнике. И онда много већи број војника пролази кроз касарне и може се употребити у рату.

У питању је дакле исток, Балкан итд. Због тога у првом реду криза мора престати. У том се не попушта и не попушта у вези с Аустријом, а оно друго — изволите.

Ми потпуно верујемо, да је главни шеф генералног штаба Бек гњавио ноћу између суботе и недеље Кошута, да Мађари попусте у оном што не могу постићи, а да дограде „јединствени народ у Угарско,“ како хоће. Нека нас мађаре по школама у управи и како воле, нико им неће сметати. Ми морамо у то веровати, јер је и министар-председник Фејервари то непрестано наглашавао, јавно у сабору.

Но изгледа, да се и Мађари већ боје помало тог поклона бечког. Они су били заслепљени и још су заслепљени и не виде куд иде раздор између народа у Угарској. Али сад им већ мора почети пуцати пред очима. Беч који неће ништа да даде Угарској чак ни самосталан ђумрук, нит иоле веће слободе од Аустрије тај Беч не може желети, да Угарска ојача. И кад им нуди борбу против нас, немађарске народе, зацело је не нуди зато, да Угарска буде јача.

Изгледа, да су данас опште прилике такве, да мађарска опозиција неће моћи попустити, не из љубави према нами, него што увиђа, да данас не сме попустити себе ради.

Ова је криза врло добра због тога, што сваки ко уме ма најмање да мисли, има прилике да се опамети. Та ће криза расчистити ваздух

Ми ћемо је пратити као и до сада. С тога ниже саопштавамо најважније догађаје.

* * *

Ко су били код краља?

За прошлу суботу били су код краља позвани: Кошут, гроф Андраши, барон Банфи, гроф Зичи. Но у последњем часу позван је и гроф Апоњи. Зашто, то се још не зна. Није нико позван осим вођа опозиционих странака, а Апоњи припада Кошутовој странци он нема више своје странке. Многи држе, да је краљ зато позвао накнадно Апоњија, да и он буде присутан, кад наиђе тежак час по опозицију. У Бечу држе да је Апоњи свему крив јер је он исчачкао мађарску команду и друга нека спорна питања. „Нова Сл Преса“ је полузванични лист за спољне послове, и та „Нова Сл. Преса“ напала је баш сад најжешће Апоњија. Пребацује му, да је он из личних обзира покренуо крајњу опозицију и отишао у кошутовце, кад краљ није с њим говорио на једном дворском балу.

Пред аудијенцију.

Пред хотелом Бристолом где су одсели Кошут и другови искупили су се Мађари који станују у Бечу, а било је и другог радозналог света Мађари су поздрављали вође мађарске опозиције са живели. Али су се чули и гласови негодовања. Неко је викао: Пфуј! А један немачки — радник је узвикнуо: Доле ви! Живело опште тајно гласање.

У двору.

Пред 11 сати ујутру ушле су вође мађарске опозиције у двор.

Они су мислили да ће их увести у краљеву собу, у којој краљ ради и да ће их тамо краљ посадити поред свог стола за писање, па ће тамо у седењу разговарати о приликама. Тако је то увек бивало са онима, које је краљ звао да саставе владу, или да чује њихово мишлење. И кога уведу у ону краљеву собу с тим се краљ рукује и т. д.

Но како су се зачудиле вође мађарске удружене опозиције, кад су их увели у дворану у којој краљ прима милостиње и оне, који му долазе иначе у аудијенцију.

Поставише се у ред, а краљ је био хладан, крут, не пружи ни једном руке. Краљ је био веома узбуђен и често је застајао у говору и читању. Он је говорио немачки. Рекао је, говори зато немачки, јер је врло важна ствар па жели да се изрази што тачније. Казао је да ће изнети твоје жеље.

Нека узме опозиција у рачун те жеље и нека састави владу.

За тим је краљ прочитао са једне хартије своје жеље, које беху мађарски исписане. Ми смо тај краљев програм донели у „Застави.“ Нема мађарске команде ни сад ни доцније, нема мађарског језика као званичног језика у војсци ни сад ни доцније а ако Угарска хоће да мења поравнање с Аустријом, не могу то учинити само она и краљ него на то мора пристати и Аустрија и т. д. Цео програм врло је одсечан, све је речено тако одлучно, као да се никад ни до века не мисли попустити од тога и једна реч. И онда, тај програм не пристаје ни на оно о чему је уверавао барон Фејервари да ће пристати краљ.

На завршетку је краљ опоменуо вође удружене опозиције да не траже што бити не може него нека саставе владу на основу онога, што може бити. Иначе пада на њих одговорност за све оно неискажано зло и беду. која ће наићи на Угарску и на народ. (И краљ признаје данас само један народ у Угарској.) За тим је предао Кошуту ону хартију, са које је прочитао своје услове и позвао их је, да се обрате грофу Голуховском због даљих преговора. Но да не гледају у њему заједничког министра, него само краљевог опуномоћеника

— Ваше Величанство баш заповеда да

ПОДЛИСТАК.

ОСВЕТНИК.

— Јужин. —

По маленој али чистој собици, са столицама по новој моди, са два стола за картање, наслоњаче превучене са тканинама јаких боја, а зидови собице украшени награђеним сликама из »Ниве«, по такој собици шетао је горе доле млади чиновник Паджилкин брзим корацима. Немилостиво је чупао своју коврчаву косу и силно махао десном руком.

На дивану седела је жена му Јулија Степановна, на руку је наслонила малу главицу и тужно плакаше.

— Показаћу ја већ њему, ко сам ја! — мрмљао је Паджилкин претећи песницом. Запамтиће ме тај нитков! Мисли, јадник, што има шеснаест хиљада рубаља, а још триред толико награде, па може да барабари са ђаволом, али почекај драговићу, нећеш тако! Убићу те, убићу те на место!... Испалићу му у тиквину пет метака, видећемо да ли ће се онда шалити са поштеним женама! Убићу га као пса!

Тада је стао као да убија кога.

Јулија Степановна је гласно плакала и јецала.

— Но, па онда?... Робоваћу на галијама... Па нека, шта ја марим! — наставио је Паджилкин и ударише се у груди. Али то ћемо тек видети, да ли ћу тамо доћи? Учинио сам то за женину част, а то ми само олакшава кривицу... Ту је по среди светиња брачног живота!... То је тако у целом свету... У Француској закон каже: уби га! У Шпањолској има право муж таквог да коље и без судске пресуде! Неће ми ништа бити! Мужа брани сам закон! Јулија Степановна подиже малу главицу па рече:

— Али у овом случају, Гења, неће на то гледати! А како и да гледају? Зар за једну реч одма да убијеш!

— Али и они треба тако да мисле... празне речи! За једну реч! Али за какву реч! Разумеш ли, та реч за увек вређа! Па још ко ми рече, један матори Чива! Не, нећу му опростити, не могу то отрпети! Разуми ти само ту реч! Реци само шта је рекао! Да чујем!

— Али Гења, рекао је тако учтиво: Ја, каже, све ћу учинити за вашег мужа, осигураћу му и напредак... али, каже, ово морате добро промислити, ви морате једно вече доћи к мени, па тамо се можемо разговорити о тој ствари... Тада ме ухвати за руку, — драга моја... — каже...

Њега опет спопаде беснило.

— »Драга моја«!! — О, ниткова! Не могу оставити на томе! Изазваћу га на двобој!... Тако је, на двобој! — Изволите на двобој, високоблагородни господине, на пушке, на пиштоље или ако желите и на сабље... тада ћу вам већ показати, »драга моја!«

— Јао, Гења — рече Јулија Степановна пружајући му руке — али ако те убије! Шта ћу ја онда сама?!... Како можеш тако говорити — сада ћу целу ноћ сањати како ти је кугла просвирала срце, или да си негде прободен...

— Добро... добро... само нека ме убије! Нека само покуша! Умрећу, али не дам да ми прља част! А шта њега чека онда? Вечита тамница под земљом и окови у Красној арском. Мислиш ти да је то пријатна ствар поред 60 хиљада годишњег прихода? Ех.. нека га ђаво носи, шта да му толико извијам... да га изазивам на двобој! Тиме ћу му још част учинити! Сутра ћу просто отићи у звање и пред свима ћу искрхати о њега неколико растових палица, за увек ћу га осрамотити и још ћу га ћушити неколико пута приде... Нека му буде тако још већа срамота. Ево ти — рећиће му — то је за оно »драга моја« и за позив... ово је за то, што си је ухватио за руку, ово за твоју суровост, и ово и ово, па још, још ево ти јо о-ош!

Паджилкин је поцрвенио као рак и ћушао је по ваздуху из све снаге, а очи су му сијале задовољно.

— Само, Геничка, да не изгубиш за то

се упустимо у преговоре са грофом Голуховским? питао је барон Банфи.

— Да! рече краљ па се онда хладно поклони и окрете се да оде. То су учиниле и вође опозиције Цела аудијенција трајала је 4—5 минута.

Код Голуховског.

Били су пренеражени како их је примио краљ и пренеражени овим, што им је казао. После пола сата отишли су грофу Голуховском. Њему је изјавио Кошут да не примају услове владареве, јер се томе противи њихов програм, а томе се противи и воља већине бирача За тим су изјавили још ово: Ако краљ жели с њима да преговара, а неће сам то да чини, онда нека именује за свог повереника човека, који је угарски држављанин, јер страни држављани немају права да се мешају у послове Угарске.

Голуховски је то узео на знање. Цео разговор није трајао ни 3 минута.

Нов краљев повереник.

Вође мађарске опозиције отишли су од Голуховског у своју гостионицу на ручак а Голуховски је отишао одмах код краља. Он је саопштио краљу поруку Кошутову и другова.

Краљ је наредио нека се однесе порука Кошуту и друговима, да он именује за свог новог повереника грофа Белу Циракија, који је угарски поданик.

На кратко за тим пријавио се Кошуту министарски саветник Бела Дарувари и изјавио му је, да је краљ именовао по жељи господе другог повереника и то Белу Циракија. Он није овде, али ће стићи још вечерас.

Вође удружене опозиције јако се изненадише, кад су чули о овом обрту. Хтели су већ да отпутују оног вечера, али су одгодили пут. Изјавили су новинарима ово: Они се не надају да ће бити успеха од преговора јер је краљ јако затегао жице, али кад им је краљ изашао на сусрет и именовао новог свог повереника, сматрају за дужност, да се састану с њим.

Кошут код Бека

Око поноћи нестало је Кошута из хотела Бристола. О томе се много говорило, али је био окружен одвише многим новинарима и радозналим људима, а да је се могао — изгубити. Избило је на јавност, да је барон Банфи одвео Кошута код шефа генералног штаба целокупне војске Бека и да се с њим подуго разговарао.

Новине веле, да је шеф генералног штаба доказивао Кошуту колико би изгубила војска кад би се дирало у њен јединствени језик. То није могуће изменути, него је Бек нудио Кошуту познату „попустљивост на другој страни.“ Нека Угарска помађари своје народе у школи и којим путем хоће, нико јој неће пречити

Утисак у Бечу и Пешти

Утисак у Бечу и Пешти беше силан. Нико није ни сањао да ће краљ баш онако. На берзи нарочито на пештанској овладала беше паника. Угарске кредитне акције падоше са 20 круна у један мах Многи берзијанци који су због тог изгубили силни новац трчали су по дворани, чупали косу и викали; кад краљ није хтео да попусти, зашто је звао онда себи вође опозиције?!“

Сви политички кругови признају, да стање не беше никад тако заплетено као сад.

У Будимпешти су били у први мах онемили. После су почели да нападају вође опозиције, зашто су ишли Голуховском. Требали су се одмах вратити кући Други су бранили поступак вођа Веле они су казали Голуховском што треба, а краљеву жељу је требало испунити.

Мађарске новине тврде, да се у Будимпешти нису збунили само им је жао што су противници Угарске онако успели. Но све ће се то исправити. Угарска не жели револуцију, али ће се држати пасивног отпора. Аустрија не може силом ништа постићи у Угарској. Она ће покушати и биће привременог зла, али успеха бити неће.

Кошут о положају.

Кошут држи да не може доћи до споразума. Разлике су сувише велике Он се тужио новинарима, што је краљ изнео свој програм и тражио од већине да састави владу на основу краљевог програма. А то је неуставно. Већина влада на основу свог програма, а не на основу краљевог програма

Још је изјавио Кошут, да он зна ко је добио маха у Бечу и саставио оне краљеве услове Та то се познаје већ по стилу.

Овде Кошут мисли без сумње грофа Куена Хедерварија. Цела мађарска опозициона штампа тврди мање или више отворено, да је Куен Хедевари опет дошао на површину и да ће он доћи на владу после Фејерварија Нико не види мађарског политичара, који би се хтео сад примити владе. То би био само гроф Хедервари А ако он дође, онда је мађарска штампа уверена да им предстоји борба до крајности.

Новије вести.

Из Будимпеште нам јављају: „Овде се све удружило против Аустрије. Чак и „Пешт. Лојд“ мора да осуди краљеве услове. Говоре, да ће многе десиденте и чланови Банфијеве странке и пучке странке, па чак и либералне странке ступити у Кошутову странку, да би показали Бечу једнодушност. А веле и то, да су се сад уверили сви политичари Угарске, да је Беч пошао новим утем и да за Угарску нема друга живота, но да се што јаче откида од Аустрије.

Но има политичара који држе, да може доћи до измире и да смо јој сад ближи но икада. Краљ је запео жице да умекша опозицију. Он је само тражио од опозиције а није јој ништа обећао. Но то ће учинити његов homo regius. Да је краљ почео да попушта; то би само пробудило прохтев опозиције, овако ће она бити мекша.

Да краљ није хтео да прекине, него само да попрети, то доказују тим, што је на захтев опозиције напустио Голуховског, а именовао Циракија. Вође опозиције су изјавиле Голуховском најодлучније да не могу никако пристати на услове краљеве, и да је краљ хтео да кида, он не би именовао Циракија и не би Банфи водио Кошута, да му аустријски политичари соле памет.“

Но дабогме ово су све још нагађања, а нагађати се може још у овај мах до миле воље.

Брзојав из Беча.

Добили смо јуче из Беча брзојав од нарочитог извештача који гласи: „Овде превлађује мишлење да долази гроф Хедервари и „нови избори“. — Но, то ће бити врло лепи избори.

Нови Сад, 12 септембра

Србија и Турска. У питању упада аскера и Арнаута на српско земљиште, српска влада није могла да се задовољи са изјавама турске владе, јер Србија тражи потпуну задовољштину. Српски министар Антонић изјавио је турском београдском посланику Фети паши, да он преговоре у том питању не може продужити све дотле докле Турска не даде ону задовољштину, коју је српска влада тражила у својој ноти упућеној турској влади. У тој ноти, износи се повреда српске границе, коју су извели турски војници и Арнаути, што је утврдила и мешовита комисија Истиче се као врло озбиљан факт што су низами и Арнаути заузели српску стражару, јер то доказује, да овог пута није била по среди обична пљачка Арнаута, већ намерна повреда границе И доиста Арнаути овом приликом нису ни пљачкали ни крали. Антонић је још нагласио Фети паши, који је у петак био код њега, како српска влада има доказа, да се та повреда границе десила са знањем турских месних власти. Србија с тога тражи да се смене или казне

своје место!... Јер неће ти дати да и даље служиш после толиког шкандала!

Па нека ђаво носи и њега и звање. Својевољно ћу напустити! Скупља ми је част моје жене, него ли неких 800 рубаља. Истина са доплацима је више од 1000, али ипак не дам за то част женину. Додуше и то не знам, где онда да тражим, службу! Неће ме нигде примити, — рећи ће ми да је не заслужујем,.. рећи ће ми...

Паджилкин се замисли и ћутећки ходаше по соби горе доле.

— Али не, не, нећу то чинити, него ћу по закону. Тужићу га суду. Тужићу га због клевете и увреде части... Биће осуђен до пет година јер је увредио жену. А то отежава казну. Али где су нам сведоци? Је ли, сведока није било?

— У соби није нико био само он, ја и мало псето.

— Па ваљда не може псето посведочити! Говориш такове лудорије. А све је то због тебе! Али зацело си и ти њему што рекла, ваљда си и кокетирала с њиме? А он је мислио... али ипак може ли то бити!?

Господе, Боже! — ћипи Јулија Степановна сад сам још ја крива!? дакле ја сам од оних што воле да кокетирају?! Рекла сам му само «високоблагородни господине» — а лице ми је било скромно и мирно, а ти одма...

Јулија стаде горко плакати.

Паджилкин опет стаде чупати косу и туробно ходати по соби.

— Но доста, доста већ... немој плакати! Та за што плачеш? Тек сам то онако рекао... Помисли да сад немамо времена за плач. На коцки нам је сва будућност. Сада нам треба ведар ум!.. Но ову подлост не можемо тек тако оставити.... а опет... моје звање.. ах! Ствар је врло озбиљна... Тешко је наћи друго место... Свуд је пуно као буре са харингама... Одбијају данас и државне саветнике, који имају орден св. Ане; самном неће ни разговарати. А овако ћемо пропасти, гладоваћемо... нећемо се моћи помоћи!.. Па мораћемо онда продати и овај намештај. Али не дам да ми жену вређају... А не би ли било добро да му напишем писмо и да му добро очитам како је то ниско и подло... Нека те моли да му опростиш... Хм? Па да му пошљемо анонимно, хм, шта мислиш Јуленка?

Паджилкин застаде пред женом и питаше је погледом. Она је ћутала, замишљено је везла па поче брисати прашину са стаклета на лампи. Обоје су ћутали.

Мали званичник мислио је о мирно и срећном грађанском животу; о различитим недељним укусним паштетама, о штуколки (руска игра карата), о наслоњачама у Александровом врту, о звању своме о шалама сплеткама... тој...

Али сасвим је друго мислила Јулија Степановна. Видела је раскошне тканине од кадифе, од којих се праве завесе код онога старца. Шест, осам а можда и десет рубаља стаје један риф, — мислила је она. — Гле, ово моје одело што сам сама правила за ускрс, стало ме је рубљу и осамдесет копејки, — каква разлика! Па позлаћене столице, вазне за цвеће корпе... ах какви дивни лонци и вазне... пуне цвећа. О, кад би се могло тако живети макар и за мало!

— Знаш шта Јуленка? — рече ненадно... овај шта мислиш, кад бих ја отишао к њему, или... кад би ти уредила ту ствар? Ха? Шта мислиш? Високоблагородни господине... овако и овако... јако сам се изненадила онаким речима... молим вас... овај... протумачите ми их? И тако даље.

Та можда је то пуко уображење — можда је он сасвим другчије схватио... Ха? Шта мислиш, не би ли било добро да ипак одеш?.. Ја ћу те причекати на улици...

Јуленка Степановна подиже малу главицу и загледа се у мужеве очи, коју су лутале тамо амо; за часак засијаше му се очи, али се на мах и угасну и та малена искра...

Превео —**вић**

Седми Конгрес Српских Земљоделничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Топуском, изрекао је једнодушно ово:
СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака груда, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће српско народно издајство. (Тако, и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине, па и читаве српске крајеве, где се сада други шире и размећу, а још за коју годину нити ће се знати нити спомињати да је тамо Срба

турски официри, који командују на граници. Даље тражи одштету за породице убијених српских војника и официра, и да београдски турски заступник извини порту код српске владе због те повреде. Фети паша је пак изјавио, како је порта вољна да даде извесну своту као одштету, али неће да чује за извину ни за смену турских официра на граници.

Како Турска неће да даде потпуну задовољштину, то су односи између Србије и Турске врло затегнути. Ако Турска за најкраће време не попусти, настаће још већи заплети. „Бечка нова Сл. Преса“ надовезује, како није тада немогуће, да Црногорци који станују у Србији на граници Турске, не упадну једног дана у Маћедонију, да ту повреду освете. А још надовезује како је министар Антонић, намерно отпутовао из Београда и отишао са краљем у унутрашњост, да би избегао даље преговоре са Фети пашом, до год Србија не добије потпуну задовољштину. И неосврнемо ли се на ове две вести „Н Сл. Пресе“ стање између Србије и Турске доиста је запето и српска влада и не може друкче, већ да тражи потпуну задовољштину.

Нови Сад, 12. септембра.

Лајош Мочари. Овога часа добили смо књижицу Лајоша Мочарија „A válság“ (криза). У тој књижици Мочари преклиње Мађаре, нарочито мађарску опозицију, да се у овом тешком часу измире са народностима и реше народносно питање. Доказује, да ако то не учине Мађари, нема им спаса. Признаје да му у последње време све чешће говоре мађарски политичари: „Ти имаш право“, али му мађарски листови затварају своје ступце. Мочари пише врло одлучно. Држи да је сад згодно време. Сад кад Аустрија нуди Мађарима немађарске народности на тањиру и кад су народности у својим последњим одлукама, (које су састављене у Будимпешти а које је усвојио новосадски збор) извели своје захтеве. Мочари види у тима одлукама јасно и разговетно да народности желе споразума са Мађарима ако им се изађе на сусрет. Па вели: Са обема рукама треба пригрлити ту прилику.

Истина Мочари се нада да би се народности потпуно биле задовољиле, кад би се извршивао поштено народносни закон и одбацио Берзевицијев законски предлог о помађаривању школа, но он предлаже да се почну преговори у тој ствари. Само држи да би удружена опозиција пре свега требала да избаци Банфија из својих редова коме тамо у опште места нема, а чија је политика према народностима — немогућа.

Ми ћемо још проговорити о овој књижици.

Вести из места и са стране.

Скупштина трговаца.

У Загребу се 5. о. м. велики број трговаца књижара, састао у већници трговачке обртничке коморе, да заузме становиште противу наредбе земаљске владе, одела за богоштовље и наставу, којом наредбом је одузето трговцима право продавања задаћница, писанака и цртанака. После дужег већања, изрекла је скупштина да владина наредба крњи интерес трговаца, те с тога прихваћа резолуцију да се поднесе влади. Трговци траже да им се да оштета, ма на какав начин, за залиху коју имају у забрањеној роби. За тим да влада у својој наклади издаје само писанке са преписком, а све остало да припусти слободној трговини. Своја издања да влада не издаје општинама, него трговцима на продају, и тек изузетно општини. Осим тога траже већи попуст. Они влади обећавају да ће артију из домаћих фабрика повлачити и све горе наведене ствари, домаћој индустрији дати на израду.

Прослава свечарства.

Пишу нам из Карловаца: Добротворна Задруга Српкиња у Срем. Карловцима прославила своје свечарство на малу Госпојину. Задругарке су биле у великом броју у цркви, а затим у гимназијској дворници, где је освећена водица пререзан свечарски колач. Оваке забаве није још било у Карловцима. Позорница је била искићена дивним српским ћилимовима. А кад се завеса подигла седела је у венцу српских девојака у српском народном оделу госпођа К. Пауковићка и у кратком, збијеном говору пропагирала је лепу српску ношњу и доказала, да је она за нас најјефтиније, и најбоља, најприличнија Била је то жива слика Српкиња и српског женског ручног рада. Две кћери Дра Мише и Маре Михајловића особито су се истакле у свирању и певању. Госпођица Даница певала нам је својим пуним, гипким и вештим, високим алтом одломак из опере Самсоне Далила, а за уздарје захвалној публици изводила нам српске мотиве у песми „Ружо моја.“ Госпођица Зорка пратила је на гласовиру. А засебно је изводила Веберова „Пустоловца“. На изазивање одсвирала је „Ђаволана“, „Бистра вода“, „Милка, русе косе “ и завршила колом Публика је била врло задвољна тапшала свирачици и певачици и по двапут. Г. Милана Стојановићева приказала им је живи „Албум“ деце. Биле су то велике корице од књиге, у величини ормана и кад се растави, онда кроз округлине листа виде се деца, живе дечје главе у разном положају. Велику веселост изазвао је овај дечји албум уз осветљење бенгалске ватре. — На крају програма приказана нам је „Појезија и проза“, како једна другу допуњује. Госпођица Вида Коњевићева и Ката Малушевићева лепо су то извеле и у стиховима приказале. Као допуна програму било је певање г. Белимарковића и и декламовање госпођице Зорке Коњевићеве. Декламација је сасвим оригинална. Две госпође Задругарке спевале су положај женскиње у данашњем друштву и наше прилике, особито мишљење мушке интелигенције о женској. Стихови су били лепи и звучни. Као што се види, забава је била у народном духу, пуна лепоте, поуке и народних захтева. То служи Задрузи на част. Могло би се на ову задругу у том, многе задруге угледати. Други део, игранка текла је лепо и складно до после поноћи. Омладина је играла лепе већином српске игре и певала песме. Ова ће нам забава остати дуго у живој успомени. Одзив публике на овој забави могао је бити већи“.

Синовљева љубав.

После деветогодишњег неуморног труда, пошло је за руком једном младом инжењеру из Италије, по имену Антонију Карациоли, да пронађе убицу свога оца. 1896. године у лету у селу Ломелини убили су адвоката Карациолу. Адвокат је узимао учешћа и у политици и био је вођа либералне странке После убиства на један сат било је сво село на ногама, тражили су убицу, али без успеха. Сумња је пала на ципелара Маршенија који је нестао тога дана. На основу талијанског закона и исказа сведока, да је тога дана нестало га, осудише га на вечиту робију. Уморени адвокат је за собом оставио удовицу и двоје деце. Старији је, Антоније, био од 14 година, кад му је отац убијен, и заклео се да ће очевог убицу пронаћи. Отпутовао је у Бујнос-Ајрес, јер је траг тамо водио. Хиљаду енглеских миља је пропутовао у Северо-јужној Америци, док није на Исландском острву у једној апсани наишао на убицу Маршенија. Злочинца ће издати његовој домовини, да онде проведе остатак својих година.

Осигурање радника у Русији.

У Русији ће бити обвезно осигурање радника. Цар је указом позвао министра унутарњих послова, да му предложи законску основу о обвезном осигурању свих радника по целој Русији. И тако ће Русија ступити великим кораком напред на пољу социјалне политике.

Изгорела пошта.

У поштански коли брзог воза, који је у среду ишао из Бечa преко Брука за Будимпешту, појавила се ватра и то код станице Мозон. Воз је морао застати на сред пута, а поштански чиновник спасао се само тако, што је искочио из поштанских кола. Један поштански момак задобио је ране од опекотина по лицу и рукама. У поштански коли изгорело је све а неповређена је остала само гвоздена каса. Изгорео је велик број завежљаја и писама, а штета износи више хиљада круна. У Рабу су том брзом возу придодата друга поштанска кола.

Гологлавост као мода.

У Енглеској је сад најновија мода ићи гологлав. Досада је тај стародревни не баш лепи обичај да ђаци хришћанске болничке школе, а било лето или зима, а падала киша, снег, лед или сикире или пекло сунце, — иду гологлави протезао се само на ђаке, али сад је тај обичај захватио и виши круг, те је сад у Енглеској мода ићи гологлав. Већином су то млади људи, који су ради да ту новину уведу у моду, али за то се види и где који старији човек, који на првом погледу изгледа да је заборавио шешир, па чак и по неке ћелаве чичице, ад гологлави шетају. Приврженици те „гологлаве моде“ деле се у три класе. Прва класа се састоји из људи, који скромно држе шешир у руци. То су конзервативни реформатори. Онда долазе либерали. Ови стрпају меке шешире у џеп од капута. На њима се види да имају шешир, само га из самовоље не носе. За тим долазе револуционари. Ови у опште и немају шешира. За њих шеширџија не постоји. И тако се сад у Енглеској свуда види гологлав свет. Гологлави пешаци, гологлави у колима, бициклисте, чак и женске се тој моди прикључују за сада мали број, али „мода“ узима маха и гологлавог света све је више.

Кратке вести.

— Руски цар је позвао на конференцију у Петроград преставничка друштва за експлоатацију извора вафте и угљених раденика.

— По званичном извештају било је 6 случајева поболевања са самртним случајем за које се мисли да су од колере.

— Из Рудолфсверта (Новог Места) јављају: У Доњој Крањској је ових дана био потрес земље, који је трајао два секунда.

Брзојави „Застави“.

Стигли 12. септембра.

Криза.

Будимпешта. Јавно мнење једнодушно износи, како је преварила нада, која је скопчана била са аудијенцијом вођа опозиције код краља. Свако се надао да ће после те аудијенције поћи на боље а не да ће доћи до нових трења.

Вође опозиције саветовали су се јуче сат и по са грофом Циракијем и изјавили су овоме да нису у стању да преузму владу под условима, које је краљ ставио. Цираки је за тим отишао краљу и саопштио му то, а краљ је задржао себи право за даље одлуке.

Вође опозиције отпутовале су после подне из Беча и стигле су у вече у Будимпешту. На станици их је дочекала грдна множина народа Кошут је рекао: „Немамо разлога да клонемо у великој борби“. За време вожње у зграду клуба независне (Кошутове) странке светина је певала Кошутову песму. Кошут се поново појавио на балкону и говорио. Рекао је како се приближује време, кад ће бити само једна странка и то Кошутова странка. Полоњи је рекао како у Угарској непостоји никаква краљева воља и моћ, која је против устава.

Поговара се, да ће Цираки доћи у Будимпешту да продужи преговоре са вођама странака.

Будимпешта. На берзи је распрострта вест, да ће Цираки доћи у Будимпешту да по налогу краљевом преговара са вођама удружене опозиције. На ову вест скочили су мало папири.

Прилике у Русија.

Баку. Између Јермена и Татара утврђен је мир.

Несрећа на жељезници.

Будумпешта. Жељезнички воз који је пошао из Рутке у Чауц сударио се са четир вагона која је олујина натерала са споредне пруге на главну пругу. Више је вагона раздрускано као и локомотива. Два путника мртва, два тешко рањена.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 23. септембра 1905. Оригинални недељни извештај будимпештанске филијале Српске Банке са будимпештанске житне и продуктне берзе.

Време: Почетком недеље било је време још топло и суво, при крају недеље спустила се добра киша, која пада у целој монархији. Садашња киша је од доброг утицаја за орање и сејање, али задоцњава бербу кукуруза. Берба кукуруза, која је код лепог и сувог времена отпочела, оправдава наше раније таксације односно резултата.

Жито у иностранству: Посао је свугди живљи, тражња је боља. — Жито код нас: Посао је још непрестано жив; продало се ове недеље око 320 хиљада мтц. пшенице са непромењеном ценом од прошле недеље. — Српско жито: Ове недеље се продало врло мало с разлога, што су сада стигли они терети, који су раније продати, те су млине са примањем робе заузете.

Раж 12·75 К. — Јечам: Домаћи 13·—, а српски 12·60 на 3 месеца царињено. — Зоб 12·20—13·— К каса. — Стари кукуруз: мађарски 16·50, а бугарски 16·20 К. Нови кукуруз за новембар-фебруар вреди данас 5 до 10 потура више од кукуруза за мај. — Нова банатска репица 22·50, а купусара 23·50 К. — Ситна проја 12 до 13·50 К. — Ланено семе 23·50 до 25 К. — Кудељно семе: руско 28—30 К. — Црвена детелина 100—120 К, а луцерна 80—100 К. — Нови пасуљ: Бели аb штације 20—22, а шарени 15 до 16·50 К. — Мак 48—52 К. — Мувар 16 до 18 круна.

Све се цене разумеју за 100 кила робе.

Човечији непријатељи.

Кад човек добро промотри живот, увиди да цео човечији век од колевке па до гроба није друго ништа него непрекидна борба против разних унутарњих и спољашњих злотвора. Један се бори са болешћу и кињењем, други материјалним недостацима, трећи моралним и физичним непријатностима, једном речју свако на свету се бори за живот у другој и другој форми, али нико није од борбе поштеђен. После претурења непријатних дана стоји пред нами животно питање. Али то животно питање не стоји код свију једнако, оно што где-који лако претури и издржи, другог на земљу обори, док се један, рећи играјући се, отресе чега, дотле други целог живота не може тога да се опрости. Борба за опстанак почиње од колевке па траје до гроба, у којој и дете у најранијој својој младости учествује. У борби за опстанак, нарочито у лету се појављују чешће болести у стомаку и цревима код деце, те исте болести морамо за највеће човечије злотворе сматрати. Противу истих је најпростије решење, рационална храна, која спречава наступ и не да тој врло опасној болести да узме маха. — Куфеково брашно за децу са млеком кад се деци даје врло је рационално, које садржи храну сличну материној храни и крављије млеко које по својој природи није било намењено за човечију храну, раствара у ситно паперје, и тако га пригутовити за дечији стомак, да га оно може лакше сварити. Куфеково брашно за децу, његова беланчевина и садржина соли најбољи су потпомагачи за развијање костију и мишића а она уједно и спречава дечију болест, која их од малена гњави. 362 1—1

ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА

ЛАЗАРА ИЛИЋА

У СТАРОЈ ПАЗОВИ

потребује једног помоћника и једног шегрта. Ступити могу одмах. 1021 1—3

В. БЕЧКЕРЕК НОВИ САД

Г. г. учитељи
и
г-ђице учитељице!

којима смо послали наш списак књига, молимо Вас, да потребе Ваше и Ваше школе, у

школским књигама,
упутствима,
училима
писаћем прибору
подмире код нас.

Већ и из самог списка могао се свако уверити, да ми водимо рачуна о нашем учитељству више него који други из наше струке, па и право је да и наше учитељство води о нама рачуна више него о икоме другом.

Велики рабат, брза и солидна послуга, а нарочито ТАЧНО извршење сваке поруке је оно чиме мислимо наше учитељство да за нас задобијемо. 846 7—12

Књижара

Станковић и Марковић.

Нови Сад **В. Бечкерек.**

Kihirdetés.

A turjai anyakönyvi kerület alolirott anyakönyvvezető helyettes kihirdeti hogy:

1. Vujnovits Szvetozár ki családi állapotára nézve nötlen és a kinek vallása: görög keleti, állasá: földmives, lakóhelye: Petrovac (szerém megye), születési helye: Petrovac (szerém m.) születesi ideje: 1886. évi deczember hó 26. napja s a ki Vojnovits Lázár és neje szülelett Dobrin Flora Petrovaci lakósok fia.

2.) Sztaniszavlyevits Sarolta ki családi állapotára nézve: hajadon, és a kinek vallása: görög keleti, lakóhelye: Turja születesi helye: Turja születési ideje: 1886. évi január hó 9. napja s a ki néhai Sztaniszavlyevics Dömötör és özvegy neje született Petrovics Anna turjai lakosok léanya egymással házasságot szándékoznak kötni

Felhivatnak mindazok, a kiknek a nevezett házasulókra vonatkozó valamely törvenyes akadályról vagy a szabad beleegyezést kizáró körülményzöl tudomásuk van, hogy ezt alolirott anyakönyvezetőnél (helyettésnél) közveltemül, vagy a kifüggesztesi hely községi elöljárósága (iletőleg anyakönyvezetjőe) útján jelentsékbe.

Kelt 1905. évi szeptember hó 22. napján.

Petrovits Sebő s. k.
anyakönyvvezető helyettes.

Објава.

Долепотписани матричар матричарног звања у Турији објављује да:

1.) Вујновић Светозар момак, вере православне, земљоделац, живи у Петровцу (Срем), рођен у Петровцу (Срем) родио се год. 1886 децембра 26. син Војновић Лазара и жене му рођене Добрин Флора становници Петровца.

2.) Станисављевић Каролина неудата, вере православне, живи у Турији рођена у Турији 1886 год. 9. јануара, кћи умрлог Станисављевић Димитрија и удове жене му рођене Петровић Ана становници Турије намеравају брак да ступе.

Позивају се сви они, који знају за какву закониту препреку против овога брака да то пријаве долепотписаном или општинском поглаварству где ће горња објава обнародована бити.

Турија 22. септембра 1905.

Петровић Сава с. р.
матрички заменик.

1019 1—1

ЦС. 488 ex 1905.

Стечај

на упражњено место црквено-општинског књиговође и перовође.

Компетовати могу такова лица, која су вична у перовођству и оспособљена у простом и двоструком књиговодству, а владају потпуно осим српског и мађарским језиком, како у говору тако и у писму.

Изабрани провешће прву годину у привременом својству, а потом — ако буде одговорио захтеву — биће још на 5 год. потврђен

Годишња плата је 1600 К, коју ће у месечним оброцима унатраг примати из црквено-општинске благајне.

Изабрани књиговођа и перовођа обављаће све црквено-општинске административне и рачунске послове према упутству, које ће од црквеног одбора на писмено добити.

Рок је стечају 1. октобра о г. (по старом).

Изабрани наступиће звање, кад буде позван од црквеног одбора.

Из ванредне скупштинске седнице српске православно црквене општине у Ст. Бечеју од 8. (21) септембра 1905. г.

1023 1—3 **Председништво.**

ИЗУЧЕН ВИНОГРАДАР

тражи место за виноградара, који је вешт у виноградарском послу — каламљењу лоза. Има лепе сведоџбе. Имадем и за продају 20.000 калема са жилама разних врсти.

Обратити се на

Гају Хорватиновића,
у Каменици.

1020 1—1

ТРАЖИМ

за 1. октобар два Србина

адвокатска кандидата,

једног старијег са потпуном правсом и једног почетника.

Плата је старијем 120 круна, а млађем 100 круна и уобичајене дијурне при ексмисијама.

Првенство имају они, који знају немачки и романски.

Др. Ника Ђурић
адвокат у Вршцу.

1022 1—3

Свршен осмошколац

тражи уз врло скромне услове место за поучавање деце, или једно писарско место код адвоката или иначе занимање, које одговара његовој спреми и способности. Обратити се на администрацију „Заставе“ под знаком **Карловци.** 1—3

Мануфактурна трговина

Мише Николића

у Инђији

потребује два старија помоћника Ступање одмах или за 1. октобар п. р. 1006 2—3

Част нам је известити поштовану публику, да смо у Новом Саду у футошкој улици број 2. отворили

главно стоваришће (депо) нашег пива

и да сад наше поштоване муштерије из Новог Сада и околине можемо дневно са нашим изврсним **„градским пивом“**, како у бурадима, тако и у оригинално напуњеним боцама, уз најјефтинију цену у свако доба послужити.

Овим вас учтиво позивамо, да вашу потребу пива, од сад код нас набављате.

С поштовањем

Петроварадинска пивара.

217 44—50

ПОЗИВ
на
ВАНРЕДНУ СКУПШТИНУ

Госпођиначке Чистичарске Задруге
ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

која ће се одржати у среду 21. септ, (4. окт.) 1905. год у 8 сати пре подне у заводским просторијама, на коју се г. г. честичари учтиво позивају.

Дневни ред:

1.) Решење о отварању II. кола честица.
2.) Избор управног одбора.
3.) Избор надворног одбора.
4.) Евентуални предлози.

Госпођинци 10. (23. септ. 1905 год.

1025 1—2 **Управни Одбор.**

Стечај.

Расписује се стечај на **једно** место из стипендијске задужбине **Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић из Сенте**, и то за ученике горње реалке с годишњом пристојбом од 1200 круна, или слушаоце економске велике школе с годишњом пристојбом од 1600 круна.

Молби ваља приложити: 1) крштено писмо; 2.) школска сведочанства од последње две године; 3) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да своји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 4) лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама; 5) службено уверење о евент. сродству са завештачима. Ко не приложи бар једну од неведених сведочаба нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

Првенство на ту стипендију имају крвни сродници завештача Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић, затим ученици родом из Сенте и најпосле само још ученици становници бившег крунског дистрикта бачког.

Питомац, који добије стипендију мора се лично и потписом својих родитеља или њихових заменика обвезати, да ће после апсолвирања горње реалке изучити економску велику школу, било у отаџбини било у иноземству. Ради изучавања у иноземству мора имати дозволу високог угарског краљ. министарства просвете и црквених послова.

Изабрани питомац добиваће стипендијску пристојбу у једнаким месечним оброцима на десет месеци унапред на признаницу с потврдом школске власти из благајнице српске црквено-школске општине (задужбине Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић) у Сенти Сведоџбе пак има питомац редовно слати Матици Српској у Нови Сад и српској црквено школској општини у Сенту.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овом стечају траје до 1. (14.) октобра о. г.

Молбенице које стигну после истеклог рока, неће се узети у обзир.

Из седнице Књижевног Одељења Матице Српске у Новом Саду, 1. (14.) септембра 1905.

Председник „Матице Српске“:
А. Хаџић с. р.

Др. Милан Савић с. р.
секретар.

978 3—3

Главни уредник Јаша Томић Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду